

وانهی ۹۰: چاپیداخشانهوه ۳ موسا: یاسای پارسای خودا

دەرچوون ۲۰-۱

ئىستا پلانمان وايە بەردەوام بىن لە چاپیداخشانهوهمان لە پەيامى پېغەمبەران، موژدەي خۆش كەوا پېمان نىشان دەدات چۈن گۇناھباران دەتوانن بىن بە راستىدروستتى بەرامبەر خودا. ھىشتا چاو بە تەورات دەخشىنин، ئەو پەرتوكەي خودا لە بىرى پېغەمبەر موسای چەسپىاند. وەك بىنيمان، تەوراتى موسا زۆر بە بەھايە بۆ ھەمۇو ئەو كەسانەي حەز دەكەن راستى بىزانن، چونكە ئەو بىنەمايە يە كە خودا دايىمەززاند تاكۇ بتوانىن لەھەمۇ شىتىك پالپىشتى بکەينەوە كە گۈيمانلى دەبى ئايانا لە خوداوهى يان نا.

لەسەرتاي تەورات، بىنيمان چۈن باپىرەگەورەمان ئادەم گۇناھى ئەنجام دا. گۇناھەكەي بۆ ھەمۇ نەوهەكانى بلاوبۇوه وەك نەخۆشىيەكى درم، بۇوە مايەي مەينەتى و مردىن و سزاي تاھەتايى، ھەر وەك پەرورەدگار خودا پىشتر ئاگادارى كىدبووه. بەلام سوپاسى خودا دەكەين چونكە نووسراوى پېرۇز دەفرەرمۇي: **لەكۈز گۇناھ زۆر بۇو، نىعەمەت زۆر زىاتر بۇو.** (رۇمَا ۵: ۲۰) بەلىنى، لە ھەمان پۇرۇش ئادەم و حەوا گۇناھيان كرد، خودا نىعەمەتى خۆى پايگەياند كەوا پۇرۇشكى پىزگارى دەرىتكە دەنېرىتە جىهانەوە بۆ ئەوهى نەوهەكانى ئادەم پىزگار بىكەت لە نەفرەتى گۇناھ هىتىنai.

لە وانهى چاپیداخشانهوهمان، بىنيمان خودا بانگى ئىبراھىمى كرد و بەلېنى پى دا بىكەت بە نەتهوهى يەكى نوى كەوا پېغەمبەران و پىزگارى دەرەكەي لىۋە ھەلسى. بۇيە ئىبراھىم كورىكى بۇو، ئىسحاق، ئەويش كورىكى بۇو بەناوى ياقوب، ئەويش دوازدە كورى بۇو كەوا دوازدە ھۆزەكەي ئىسرايىليان پىك هىتىنai.

ئىستاش با بەردەوام بىن لە چاو خىشانهوهكەمان بۆ ئەوهى بىبىن ئەنچەن خودا نەوهەكانى ئىبراھىم، گەل ئىسرايىللى بەكار هىتىنابۇ ئەوهى مەرقاھىتى فىر بکەن پەرورەدگار خودا چۈنە و گۇناھباران چ پىگاھىك بىگرنە بەر بۆ ئەوهى رىزگاريان بىت لە دادوهەرى راستىدروستى خودا. وانهى ئەمرۆمان بەناوى (ياسای پارسای خودا) يە.

لە دىراسەتمان لە تەورات، بىنيمان خودا وايى كرد گەل ئىسرايىل بىن بە بەندە لەخاڭى مىسىر بۆ ماوهى چوار سەد سال، وەك ئەوهى بە ئىبراھىم پاگەياندبۇو نىدر لەو پىش. كاتى كە كاتى دىيارى كراوى خودا ھات، موسای بۆ گەل ئىسرايىل نارد. موسا پىاپىكى ئىسرايىللى بۇو كەوا لەناو مالى فىرعەون گەورە بوبۇو، پاشاى خراپەكارى مىسىر.

خودا موسای بۆلای فىرعەون نارد بۆ ئەوهى پىتى بلى، (پەرورەدگار خودا دەفرەرمۇي: (واز لە گەلەكەم بىنە با بېقۇن بۆ ئەوهى بېپەرسن!)) بەلام فىرعەون گائىتەي پى كرد و ووتى، (پەرورەدگار كىتىيە؟ ھەركىز نايەلم گەل ئىسرايىل بىرات!) بۇيە، خودا ھېز و شىكمەندى خۆى ناساند بە فىرعەون و ميسىرييەكان بە تىز پەتاي تىستانك كەوا بەسەر خەلکى ئەو خاڭە ھات جەنگەل ئىسرايىل. بەلام، ئەو نىشانە و موعجىزانە خودا ئەنجامى دا لەپىش فىرعەون واي نەكىد تۈبە بىكەت و گوپىپاھىلى ووشەمى موسا بىت. خودا بە موسای فەرمۇو، (پەتايىكى تر بەسەر فىرعەون و ميسىر دىتىم. لەپاش ئەوه، پىزگاتان پى دەدات!) لە بىرتانە ئەو پەتايە چى بۇو؟ بەلەن، مەدنى تۆبەرە كورەكانى ھەمۇ مالىك بۇو.

بە شىۋەيە بىنيمان خودا ھەمۇ تۆبەرەيەكى مالى فىرعەون و ھەمۇ مالەكانى مىسىرىيەكانى كوشت. بەلام تۆبەرەكانى گەل ئىسرايىلى بىزگار كرد، لەبەر خويىنى بەرخەكە كەوا ئەوان لە گوپىپاھىلى فەرمانەكەي خودا بۇون و چوارچىوهى دەرگاى مالەكانىيان پى ساوى. خودا خۆى بەلېنى دا: (خويىنەكەش بۇقان دەبىت بە نىشانە لەسەر ئەو مالانەي ئىلەن تىيدان، كاتىك خولىنە كە دەبىن، بەسەرتان تىيدەپەرم، ئىتىر لىدانى لەناوچوون ئىلەن ناگىرىتەو.) (دەرچوون ۱۲: ۱۳) بۇيە، لەبەر خويىنى بەرخەكە خودا بەسەر ئەو خانووهكانى ئىسرايىل تىپەپى و تۆبەرەكانىيانى نەكوشت. خودا بەم شىۋەيە گەل ئىسرايىلى پىزگار كرد لە دەستى فىرعەون.

چاپیداخشانه وه ۳ موسا: یاسای پارسای خودا

ووه بینیمان، چیزکی پژوهی په سخه مانایه کی قولتری هه یه له پزگارکردنی گه لی ئیسرائیل له ده سه لاتی فیرعهون. له بهر ئوهی نووسراوی پیروز دهه رموی: جا ئهم شتانيان ووه ک پهند به سرهات، بو ئاگاداري ئیمهش نووسراوه که کوتایي پژگار بومان هاتووه
(۱) کورنسوس ۱۰: ۱۱) چیزکی خوینی به رخه که کوا گلی ئیسرائیل به چوارچیوهی ده رگای خانووه کانیان ساوی تاكو خودا نوبهره کانیان بهیلیتنه و نه منن و پزگاریان بکات له فیرعهون نیشاندنه. نیشاندنه ری پیگای پزگاربوونه له لایهن خوداوه دامه زراوه تاكو گوناهباران پزگار بکات له شهیتان، ئه و نه خشکیشهی که زور خرابپتره له فیرعهون.

وشهی خودا پیمان نیشان دهدات که هممو نوه کانی ئادهم ودک کویله وان. پنهنگه هندیکتان بیر بکنهوه، (بهلی)، دهزانین که کویلهی خوداین! بهلام نه و بیره ناگونجی لهگەل نوههی پهروه دگار عیسا پایگه یاند له تئنجیل و فرموموی، (پاستی پاستیتان پی دلیم، هر که سیک گوناه بکات کویلهی گوناهه). (یوحننا ۸: ۳۴) له برئوههی هممو نوه کانی ئادهم کویلهی گوناهن، هروهها کویلهی شهیتان لەبرئوههی شهیتان گویلهی گوناهه. ئوههی بی گومانه ئوههی هر که سیک کویلهی شهیتان بیت هیچ

له تورات، خوييندمانهوه چون خودا به لينى دا سهري شهيتان پان بكتاهوه له رېگاي پزگاري دهره پيرزه كه وه كهوا له پاكىزه يهك له دايىك ده بىت. له زه ببوره كان، خوييندمانهوه پيغەمبەر داود چون نووسى كه ئەم پزگاري دهره، ئەوهى خودا پىيى دەللى كورپى خۆي، دەحرىتتە بەر مەدنهوه بە شىيەه يەكى ساماناك - كەوا ئەشكەنجه دەدرىت و دەست و پىيى كون دەكرىت! له ئىنجىل زۇرمان خوييندەوه دەربارەي ئەم پزگاري دهره سەرسۈپھىئەرە. ئەو عيسىي كورپى مەريەمە، ئەوهى زيانىكى تەواو زىيا و پاشان مەد لەسەر خاچەكە له پىتىا گوناھەكانمان و دوبىارە له گورپوه ھەلسايەوه. بەللى، عيسا ئەو كەسەيە كە نووسىنەكانى پيغەمبەراني خوداي هىننایە دى كەوا زۆر لەو پىش دەربارە رزگاري دەرى گوناھباران نووسىبىيان.

پوششی خودا به عیسای مهسیح دلیلت (به رخی خودا). و هک نئو به رخانه‌ی له پرتوی په سخه سه‌رد هبردیرین - عیسا خوینی خوی پشت تاکو پزگارمان بکات له دادوه‌ری. نزیکه هزار و پیتچ سه‌د سال له پاش نئوه‌ی خودا گه لی نیسرائیلی پزگار کرد به خوینی به رخیک له یه‌کم په سخه‌دا، خودا پیگای دا نوه‌کانی ناده‌م عیسا له حاج بدنه، مهسیحی پاستوره‌روست. و له پرتوی جه‌ژنی په سخه بیو که له حاج درا. بؤیه، و هک چون عیسا هیمامیه‌که‌ی قوربانيه‌کی نیبراهمی هینایه دی، به هه‌مان شیوه، عیسا هیمامی به رخی په سخه‌ی هینایه دی. نئو خله‌لکه‌ی له خاچیان دا له و پرتوه له نه‌زانیدا بون، به‌لام خودا پلانی بؤ قورباني مهسیح دانابو پیش نئوه‌ی جیهان دروست بکات. (ته‌ماشای ئاشکاردنی عیسای مهسیح ۱۳: ۸ و کرداری نیتردراوان ۳: ۱۷ بکه)

عیسا تهاوترين و دوايه مين قوريانبيه بُوناه. خويٽي عيسای مهسيح ئو سزا يه شەرعىيە يه كە خودا داواي دەكىد بُونەوهى نەوهە كانى ئادەم پىزگار بکات لە دەسەلاتى گوناه. بە هەمان شىۋە نۇوسراوە پىرۆزەكان پادەگەتىن: مەسيحى قوريانى پەسخەمان سەربىردران. (۱) كۆرسىس ۵: ۷) واتا، بُونەوهى سەربىردران. چونكە كاتى ھېشتا لاواز بۈوپىن، مەسيح لە كاتى دىيارىكراودا لە پىتىاو خوانەناسان مرد. لە بەر ئەوهى بە دەگەمن كەسىك لە پىتىاو مەروقىكى پاستودرۇست دەمرىلت، لەوانە يە لە پىتىاو مەروقىكى باش كەسىك بۇزىلىت بېرىلىت. بەلام خودا خۆشەوپستى خۆي بُونەوهى سەلماندىن: ھېشتا گوناھبار بۈوپىن مەسيح لە پىتىاومان دا مرد!

با چیرۆکی په سخه به جی بیلین و با له بیرمان بیت چی فیربیووین سهباره‌ت به یاسای پارسا کهوا خودا به خشی به گەلی نیسرائیل. له تویزینه‌وه کەمان له تهورات بینیمان که خودا پیرۆزی و شکومه‌ندی خۆی بۆ موسا و گەلی نیسرائیل ئاشکرا کرد له دەشت و کیودا، دابه‌زیه سەر چیای سینا لەناو ئاگر و هەوره تریشقا و بروسك. بە شیوه‌یه خودا ده پاسپارده‌کەی خۆی و چەن پاسپارده‌ت تریشی به خشی به گەلی نیسرائیل کهوا پیئی دەوتى (یاسای موسا). خودا فەرمانی پییان دا و فەرمۇوی: (دەبیت پەرەوەردگار خوداتان پەر به دلتان و گیانتان و بیرتان خۆشتان بوي. نایبیت هیچ خوداییکی ترتان ھەبیت بەرامبەرم! نایبیت بت بۆخوتان درووست بکەن! نایبیت ناوی پەرەوەردگار خوداتان بۆ کاری خراپە بەکار بینن! يادى بۆزى شەمە بکەن و پیرۆزى بکەن! دەبیت دراوستیه‌کەت وەک خۆتان خوش بوبیت: پیزى دایك و باوکتان بگەن! نەکىژن! داون پیسی مەکەن! مەرن! بەدرەشایه‌تی مەدەن له دىئى دراوستیه‌کەت! چاومەپەرە مالى دراوستیه‌کەت!) خودا ئەم ووشانی خسته سەرئەو پاسپارده پیرۆزانه: (ئەوەی ھەموو شەریعەت بپارلزیت و ساتمه له یەکیکیان بکات، ئەوا له ھەموویدا تاوانبارە!) (یاقوب ٢: ١٠) (ھەر کەسیک لە ھەموو نووسراوی سیپارە کانی تهورات نەچەسیپیت بۆ پەرەوەرگەن، نەفرەت لى کراوه!) (کەلاتيا ٢: ١٠) ئەمە ئەوهەیه کە ئەو یاسا پارسایی خودا به موسای به خشی پایدەگەینى!

ئایا ئەم یاسا پارسایی خودات پاراستووه کهوا داواي ئەوه دەکات که بەتەواوى کامەل بیت له بىر و ووشە و كرده‌و - له پۆزى لەدایك بۇونته‌و تا پۆزى مردىت؟ ھەموو پۆزىک و ھەموو کاتژمیرىک، شەو و پۆز، دەبیت پەرەوەردگار خودات پەر بەدل خوش بوبیت، پەر بە گیانت و پەر بە بېرت. ھەرەوەها دەبیت دراوستیکەت وەک خۆت خوش بوبیت! ئایا ئەم یاسا پیرۆزەت جى بە جى کەردوووه؟ من و تو دەزانىن کە جى بە جى ھەنگام نەکەردوووه! نووسراوی پیرۆز دەفەرمۇوی: کەس بى تاوان نىيە، تەنانەت يەکیکىش! (رۆما ٣: ١٠) ئەگەر بلىئىن گوناھمان نىيە، ئەوا خۆمان ھەلەخەلەتىن و راستى لە ئىيمەدا نىيە. (١ يوحەنا ١: ٨) کەسمان ھەرگىز ھەموو شتىكمان جى بە جى نەکەردوووه کە خودا داواي دەکات، لەبەر ئەوهەی ھەموومان لە سرووشتىكى گوناھبارەوە لەدایك بۇونى.

رەنگە ھەندى کەس بېرسن: ئەگەر کەسمان نەتوانىن یاسای موسا جى بە جى بکەين، ئەی بۆچى خودا پیمانى به خشى؟ ئایا خودا دەيەوى ھەموومان لەناو بچىن؟ نەخىر. خودا خۆشەویستىيە، نايەوى کەس لەناو بچى! ئەی باشه، بۆچى خودا پاسپارده پیرۆزەكانى به خشى بە گوناھباران، لەكتىكدا بەتەواوى دەيزانى کەس ناتوانى بىيانپارىزى؟ مەبەست لهو پاسپاردانه چى؟ خودا وەلامى ئەو پرسىيارە داوهتەوە کاتى دەفەرمۇوی: بە كىدارى شەریعەت کەس لەلاي بى تاوان نایبیت، بەلکو گوناھ بەھۆى شەریعەت دەناسریت. (رۆما ٣: ٢٠) بەلام نووسراوەکە ھەمووی كرددۇتە بەندى گوناھ تاكو ئەو بەلئىنى بە ھۆى باوھەر دراوه له عىسای مەسيح، بىرىلە ئەوانەي باوھەر دەھىنن. (کەلاتيا ٣: ٢٢)

بۆيە بۆمان بە دەردەکەوى کە خودا پاسپارده پیرۆزەكانى به خشى بە گوناھباران، بۆ ئەوهە ناتەواويمان بەرامبەرى پشان بدات، و پىيوىستىمان بۆ عىسای مەسيح نىشان بدات ئەۋى لەباتى ئىيمە ئەو نەفرەتىيە گوناھ ھىتىايى كىشايى. لەنیوان مەرۇقدا، پەرەوەردگار عىسای مەسيح تاكە كەسە کەوا ياساي پیرۆزى پاراست کەوا خودا به موساي به خشى. وەك بینىمان، عىسا نۇر جىاواز بۇو له نەوهەكانى ئادەم، لەبەر ئەوهە سرووشتى گوناھبارى نەبۇو. عىسا ووشە تاھەتايى خودايى کەوا له ئاسمانەوه هاتە خوارەوە بۆ ئەوهە لە پاکىزەيەك لەدایك بىت. عىسا جەستەيەكى وەك ئىيمە لە خۆگرت، بەلام سرووشتى خراپەكارى ئىيمە لە خۆنەگرت. لەبەر ئەوهە كاتى لەسەر زەوی بۇو، دەيتوانى بەفرمۇوی: (وا بىر نەكەنەوە من ھاتووم تەورات يان پىغەمبەران پووجەل بکەمەو، نەھاتووم بۆ پووجەل كردنەوە، بەلکو بۆ تەواو كردن.) (مەتا ٥: ١٧) زانىت عىسا چى فەرمۇو؟ ئەوه راستىيەكى قول و سەرسوپھىنەرە. عىسا فەرمۇوی كە ھاتوتە جىبەنەوە بۆ تەواو كردىنى ياساي پارسا کەوا خودا به موساي به خشى! دەزانى ئەوه ماناي چى؟ عىسا شتىكى بۆمان كرد كەوا ئىيمە ئەوهە كانى ئادەم ھەرگىز نەماندەتowanى بۆخۆمانى بکەين! ياساي پارساي خودايى جى بە جى كرد، و لەپاش ئەوه، خوينى خۆي پشت لەسەر خاچەكە بۆ ئەوهە ئەو نەفرەتىي ياساكە لە شوينى ئىيمە بچىزى و پۈزگارمان بکات لە دادوھرى

عیسا شایه‌نی ئوه نه بیو بمرئ لە بەر ئوهی هرگیز گوناهی ئەنجام نه دابیوو. بەلام، بۆ ئوهی پلانی پزگاریوونی تەواو بکات کەوا خودا بەلینى دابیوو لە سەر زارى پېغەمبەرانیه‌وه، پەروەردگار عیسا و بە ئىرادەی خۆي ژیانى خۆي بەخشى لە پیتناوی ئىمە. و لە پاش ئوهی خوینى خۆي پشت بۆ ئوهی قىرىدى گوناھە كانمان بىداتوه، خودا هەلىساندەوه لە مردن لە پۇزى سىيەم دا! بخوینەوه نووسراوى پېرۇز چى پادەگەينى سەبارەت بەمە. دەفرەرمۇى: تاوانباركردن بۇ ئەوانە نىيە كە لە عىسای مەسىحدا!... چۈنكە ئوهی لە تواناي تەورات نەبیوو، لەوهى بە جەستە لەواز بیوو، خودا ئەنجامى دا كاتى سەبارەت بە گوناھ كورەكەي خۆي لە شىۋەھى جەستەي گوناھبار نارد، لە جەستەدا گوناھى تاوانبار كرد. (رۆما ۱:۸ و ۳)

ھىواي خۆت بەچى هەلواسيوه؟ ئايا پشت بە مۇزدەي خۆشى خودا دەبەستى دەربارەي پزگارى دەرى راستوره و سزاي گوناھە كانى تۆي چىزىت؟ ياخود ھېشتا پشت بە كرده‌وه (چاكەكانى) خۆت دەبەستى؟ لە بىرت نەچى ووشەي خودا چى پادەگەينى كاتى دەفرەرمۇى: هەر كەسىك لە هەموو نووسراوى سىپارەكانى تەورات نەچەسپىت بۇ پەيرەو كردن، نەفرەت لېكراوه! مەسیح ئىمەي لە نەفرەتى شەريعەت كېرىيەوه، بەوهى لە پىتاوماندا بۇوه نەفرەت... تاكو ھەر كەسىك باوهەری بىي بەھىت لەناو نەچىت، بەلکو ژيانى تاھەتايى ھەبىت! (گەلاتيا ۳:۱۰، ۱۳ و يۆھنا ۲:۱۶)

لە دىراسەتى داھاتۇو چاوخشانهوه كەمان تەواو دەكەين لە نووسراوه پېرۇزەكانى پېغەمبەران و دەبىنین چۆن عىسای مەسیح هەموو ئەو شستانەي جىّ بە جىّ كرد كەوا پېغەمبەران پېشىبىنيان كرد سەبارەت بەو، و بەو شىۋەھى دەرگايدى كى پزگاریوون و ئاشتى كرده‌وه بۇ نەوهەكانى ئادەم! با خودا تواناي بىنىنى ناوه پۇكى ئوهى ئەم دىراسەتمان كرد بىداتى و يارمەتىت بىدات ئەم بەلینەي ووشەيتان بە بىر بېتەوه: تاوانباركردن بۇ ئەوانە نىيە كە لە عىسای مەسىحدا! (رۆما ۸:۱)

گرنگترینی پرسیاره کانی ئەم وانهیه:

١. خودا به موسای فەرمۇو، پەتايەکى تر بەسەر فيرعەون و میسر دىئىم. لەپاش ئەوه، پیگاتان پى دەدات! لە بىرتانه ئەو پەتايە چى بۇو؟
٢. ئایا كۆيلەيەك دەتوانى خۆى بىزگار بکات؟
٣. كەس ھەيە بىزگارمان بکات لە دەسەلاتى شەيتان كەوا كەدوومانى بە كۆيلەي خۆى؟
٤. ئایا ئەم ياسا پارسایە خودات پاراستووه كەوا داواي ئەوه دەكات كە بەتەواوى كامىل بىت لە بىر و ووشە و كردەوه — لە پۇزى لەدایك بۇونتەوه تا پۇزى مردىن؟
٥. ھەروەها دەبىت دراوسىيەكت وەك خۆت خۇش بويت! ئایا ئەم ياسا پېرىزىت جى بە جى كەدووه؟
٦. ئایا خودا دەيەۋى ھەموومان لەناو بچىن؟
٧. بۆچى خودا پاسپارداھ پېرىزىتەكانى بەخشى بەگوناھباران، لەكاتىكدا بەتەواوى دەيزانى كەس ناتوانى بىيانپارىزى؟ مەبەست لەو پاسپاردانە چىيە؟
٨. عيسا چى فەرمۇو؟ دەزانى ئەوه ماناي چىيە؟
٩. ئایا پشت بە موژدەي خۇشى خودا دەبەستى دەريارە پىزگارى دەرى پاستورروست كەوا سزاي گوناھە كانى توى چىزت؟ ياخود ھېشىتا پشت بە كردەوه (چاكەكانى) خۆت دەبەستى؟

پیگای راست و دروستى:
وەرزى خويندنەوەي كىتىبى پېرىزى

(٢٠١٦)

Old Testament, Sorani (Draft), International Bible Society, 2005, 2009, 2011; Psalms, Biblica, 2013

Kurdish New Testament, International Bible Society, 1998; Biblica, 2011

ئەم خويندنەوە لە {The Way of Righteousness} by Paul Bramson, 1998 بەخەش كراوهە.

بەرەم ھىئەر، كۆملەي پیگای پاستورروستى
rrd2011@yahoo.com www.rrdk.org